

Essunga kommun
kommun@essunga.se

Rektorn vid Nossebro skolan 6-9
tina.ljungsberg@essunga.se

Tillsynsbeslut för grundskolan

efter riktad tillsyn av utbildningen vid
Nossebro skolan 6-9 för elever placerade på
hem för vård eller boende i Essunga kommun

Utbildningen vid Nossebroskolan för elever placerade på HVB i Essunga kommun

Skolinspektionen har genomfört riktad tillsyn under hösten 2016 av utbildningen i kommunala grundskolor för elever placerade på HVB¹. Granskningen av Nossebroskolan i Essunga kommun ingår i denna tillsyn. Nossebroskolan besöktes den 27 oktober 2016. I samband med tillsynen har Skolinspektionen efterfrågat kompletterande information vilken inkom från rektorn den 2 november 2016.

Syftet med den riktade tillsynen är att granska om elever placerade på HVB får sin rätt till utbildning i kommunala grundskolor tillgodosedd. För att uppfylla detta syfte utreder Skolinspektionen följande huvudfrågeställningar:

- 1) Blir eleverna mottagna i vistelsekommunens grundskolor, om eleverna inte ansökt om att få gå i en fristående grundskola?
- 2) Får eleverna en behovsanpassad utbildning i de kommunala grundskolor de blivit mottagna i?

Innan skolbesöket har telefonintervju med representanter för HVB genomförts. Även dokumentstudier har genomförts inför besöket. Vid skolbesöket har intervjuer genomförts med elever som är HVB-placerade. Samtliga av de aktuella eleverna är nyanlända till Sverige. Intervjuer har också genomförts med lärare, samordnare, studiehandledare, elevhälsa och med rektorn.

Fakta om Nossebroskolan i Essunga kommun

Nossebroskolan är en kommunal grundskola som ligger i Essunga kommun. På skolan går elever som är placerade på HVB. Skolan bedriver utbildning inom årskurserna F-9.

Vid tiden för den riktade tillsynen fanns 267 elever på skolan årskurs 6-9.

¹ Ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6. kap 1 § socialtjänstlagen (2001:435).

Skolinspektionens beslut

Föreläggande att vidta åtgärder

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Essunga kommun att senast den 20 februari 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen. Redovisningen skickas till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se.

Bedömning

Av utredningen framgår inget annat än att elever placerade på HVB i Essunga kommun blir mottagna i kommunens grundskolor.

Skolinspektionen konstaterar dock att Essunga kommun inte uppfyller författningsskraven avseende att:

- I utbildningen tas hänsyn till elevernas olika behov. Eleverna ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Skolan uppväger skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. (1 kap. 4 § 2st och 3 kap. 3-12 §§ skollagen, skolförordningen 5 kap. 4§)

Åtgärder som behöver vidtas

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna.

- Rektorn måste se till att omfattningen av studiehandledning på modersmålet motsvarar elevernas behov så att eleverna kan tillgodogöra sig utbildningen och utvecklas så långt som möjligt.
- Rektorn måste se till att behov av särskilt stöd utreds då elever riskerar att inte nå kunskapskraven eller uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation.
- Rektorn måste se till att beslut om anpassad studiegång utgår från en utredning av elevens behov av särskilt stöd och beslut om åtgärdsprogram. Beslutet måste sedan följas upp och utvärderas löpande för eleverna.

Motivering till bedömning av brister

Skolinspektionen bedömer att alla elever på Nossebro skolan inte får en behovsanpassad utbildning. Flera av de aktuella eleverna på skolan riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Trots detta utreds inte elevernas behov av särskilt stöd. Skolinspektionen kan även konstatera att skolan tillämpar anpassad studiegång för

nyanlända elever utan att beakta de bestämmelser som gäller för särskilt stöd. Det innebär att elevens rätt till utbildning begränsas utan att det finns stöd i en utredning och utan att åtgärdsprogram har upprättats.

Av skollagen framgår att utbildningen ska ta hänsyn till elevernas olika behov och att skolan ska uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Detta innebär att organisera verksamheten på individ-, grupp-, och skolnivå så att eleverna får förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Av skollagen framgår att om det finns skäl att anta att extra anpassningar inte är tillräckliga ska rektorn på skolan se till att elevens behov av särskilt stöd utreds skyndsamt. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövt. Om utredningen visar att eleven är i behov av särskilt stöd ska eleven ges sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Av skollagen framgår vidare att rektor får fatta beslut om anpassad studiegång för elever om det särskilda stödet inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar. Beslut om anpassad studiegång får innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen. Rektor ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen. Anpassad studiegång avser enligt förarbetena situationer när andra stödåtgärder inte gett resultat. Anpassad studiegång innebär ett stort ingripande i en elevs skolgång som får konsekvenser för framtida möjligheter till studier. Endast rektor får besluta om anpassad studiegång och beslut om anpassad studiegång ska endast fattas om elevens behov kräver det. Beslutet ska baseras på en utredning av elevens behov av särskilt stöd och upprättande av åtgärdsprogram.

Av skolförordningen framgår att en elev ska få studiehandledning på sitt modersmål om eleven behöver det. Studiehandledningen kan utgöra en extra anpassning i undervisningen eller ett särskilt stöd, beroende på omfattning och varaktighet. Eftersom det är en stödinsats ska det dokumenteras och följas upp.

Studiehandledning på modersmålet måste utgå från elevernas behov

De intervjuade eleverna uppger att de får hjälp på lektionerna bland annat i form av studiehandledning på modersmålet, men uppger att det är svårt att förstå undervisningen och att de inte får hjälp i den utsträckning de behöver.

Vid flera lektioner saknas stöd och hjälp enligt eleverna som då inte kan tillgodogöra sig utbildningen eftersom det är mycket de inte förstår.

Studiehandledarens schema som rektor skickat in som komplettering efter besöket verifierar att hon endast finns tillgänglig för de intervjuade eleverna vid ett fåtal lektionstillfällen utöver frivillig schemalagd läxhjälp två tillfällen i veckan. Rektor uppger att studiehandledning på modersmålet erbjuds i första hand med ordinarie klass. Det saknas dokumentation om studiehandledning på modersmålet som stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd för de aktuella eleverna.

Av intervju med samordnare och studiehandledare framgår att studiehandledaren ger eleverna stöd på modersmålet i varierande omfattning och i olika ämnen samt på olika sätt. Studiehandledaren bekräftar att eleverna är i behov av studiehandledning på modersmålet i betydligt högre omfattning än det som erbjuds i dagsläget.

Skolan utreder inte elevernas behov av särskilt stöd

De intervjuade lärarna uppger att de aktuella eleverna inte kommer nå de kunskapskrav som minst ska uppnås i flertalet ämnen. Eleverna uppges nå kunskapskraven för de praktiska ämnena och möjligen även matematik och religion men inte övriga teoretiska ämnen. Denna bild bekräftas även av de skriftliga omdömen som skolan kompletterat med efter skolbesöket. Av de skriftliga omdömena framgår vidare att de aktuella eleverna saknar omdömen i flertalet ämnen på grund av att läraren uppgett att underlag för bedömning saknas på grund av hög frånvaro. Det framgår även att elevernas frånvaro i något ämne beror på att de läser svenska som andra språk under samma tid.

För de elever som Skolinspektionen intervjuat och som enligt lärarna befaras inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås i flertalet ämnen, saknas en pedagogisk utredning av elevens behov av särskilt stöd och upprättande av åtgärdsprogram.

Skolinspektionen har inför skolbesöket tagit del av huvudmannens och skolans rutiner och riktlinjer för mottagande av nyanlända elever där det framgår att varje ny elev ska genomgå en första behovsbedömning och att det sedan ska göras en uppföljning utifrån en handlingsplan. Rektor uppger att hon träffar personalen varje vecka och håller sig informerad om elevernas kunskapsutveckling men att det saknas en pedagogisk uppföljning och dokumentation för de aktuella elevernas behov. Skolan har inte upprättat åtgärdsprogram ännu men det är nästa steg enligt rektor.

Skolinspektionen vill påtala att det är rektorn som ansvarar för att det finns tydliga och fungerande rutiner på skolan för att uppmärksamma att en elev kan vara i behov av särskilt stöd och att en utredning sker samt att beslut tas om upprättande av åtgärdsprogram. Beslutade stödinsatser ska sedan följas upp och utvärderas. Det är viktigt att rektor även utreder om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation exempelvis upprepade frånvaro.

Beslut om anpassad studiegång fattas utan utredning och beslut om åtgärdsprogram

Inför skolbesöket har Skolinspektionen tagit del av dokumentation kring eleverna som rektor skickat in. Det framgår att rektor fattat beslut om anpassad studiegång för samtliga aktuella elever samt även för andra elever som är placerade på HVB som går på Nossebro skolan.

Av besluten om anpassad studiegång framgår vilka ämnen som valts bort för de aktuella eleverna under en termin. Av besluten framgår vidare att de inte har föregåtts av en utredning av elevernas behov av särskilt stöd och det saknas upprättade åtgärdsprogram för de aktuella eleverna. För två av de aktuella eleverna finns två beslut om anpassad studiegång, vår- respektive hösttermin. I besluten för höstterminen framgår att rektor beslutat att lägga till fler ämnen som eleverna får undervisning i, på vilka grunder beslutet fattats framgår dock inte av beslutet eller någon annan dokumenterad uppföljning.

Vid en genomgång av besluten om anpassad studiegång samt omdömen för de elever som Skolinspektionen intervjuat framkommer att eleverna deltar i undervisningen i en del ämnen som de enligt besluten inte ska läsa. Besluten om anpassad studiegång och vilka ämnen eleverna ska läsa är således inte kända av alla undervisande lärare. För detta har rektor ett särskilt utpekat ansvar.

På Skolinspektionens vägnar

Elisabeth Ahlgren
Enhetschef

Emma Steen
Föredragande

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om den riktade tillsynen av utbildningen vid kommunala grundskolor för elever placerade på HVB.

Bilaga 2: Redovisningsformulär för vidtagna åtgärder

Allmänt om den riktade tillsynen av utbildningen vid kommunala grundskolor för elever placerade på HVB

Skolinspektionens riktade tillsyn

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

I den riktade tillsynen tittar Skolinspektionen på ett avgränsat område som undersöks på ett urval av exempelvis skolor eller verksamheter. Tillsynen fokuserar på regelefterlevnad. I det här fallet handlar den riktade tillsynen om den utbildning som elever som placerats vid ett hem för vård eller boende (HVB) får i kommunala grundskolor.

Hem för vård eller boende

Med HVB avses ett hem inom socialtjänsten som tar emot enskilda för vård eller behandling i förening med ett boende. Olika HVB riktar sig till olika målgrupper och har olika inriktning. HVB kan bedrivas i enskild regi, eller i offentlig regi av en kommun, ett landsting eller staten. Placering vid ett HVB kan ske på frivillig väg enligt socialtjänstlagen (2001:453), eller med tvång enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.²

År 2015 förtydligades regelverket kring utbildning för elever placerade på HVB i och med att ändringar infördes i skollagen. Dessa ändringar syftar till att säkerställa att elever som vistas på HVB ska få undervisning inom skolväsendet. Det förtydligas att en elev som vistas på ett HVB har rätt att bli mottagen i en kommunal skola i vistelsekommunen.³ Genom detta förtydligande klargörs att ett HVB inte ska kunna bedriva särskild undervisning för eleverna vid hemmet, vilket tidigare skollagsreglering öppnade upp tolkningsutrymme för.⁴ För att bedriva undervisning på ett HVB krävs tillstånd från Skolinspektionen.

Skolpliktiga elever vid ett HVB ska vara inskriven vid en skolenhet. Elever som dessutom är asylsökande har rätt att få utbildning vid en kommunal grundskola. Elever som är placerade på HVB har rätt att gå i en kommunal skola i

² 3 kap. 1 § socialtjänstförordningen (2001:937); 1 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453); 1–2 och 12 §§ lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga; Prop. 2014/15:43, s. 15; Socialstyrelsen och Skolverket 2013, s. 23ff.

³ Med vistelsekommun avses den kommun där HVB är beläget i och eleven följaktligen vistas i.

⁴ Se exempelvis 10 kap. 25 § och 16 kap. 43 § skollagen, och prop. 2014/15:43.

vistelsekommunen. Eleven kan också välja att ansöka om att få gå i en fristående skola – i vistelsekommunen eller annan kommun. Huvudmannen för en sådan fristående skola kan antingen vara samma huvudman som driver HVB (ett HVB som drivs i enskild regi kan också ha beviljats tillstånd och ha ett godkännande att vara huvudman för elevens utbildning), eller annan enskild huvudman. Avgörande är att den undervisande personalen ska vara anställd av huvudmannen.

Tillsynens genomförande

I denna tillsyn ingår 20 skolhuvudmän. Tillsynen riktas mot kommunala grundskolor där det går elever som är placerade vid ett hem för vård eller boende i den kommun som ingår i urvalet. I tillsynen intervjuar Skolinspektionen företrädare för HVB-hemmen, skolornas rektorer, lärare och annan personal som företrädare för elevhälsan samt utvalda elever. Skolinspektionen tar även del av dokumentation som skolan skickat in.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den tillsynade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens tillsyn utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla utvalda huvudmän får ett tillsynsbeslut för de skolor som huvudmannen ansvarar för.

Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektion grundar sina bedömningar på. I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan fler besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den riktade tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion sen Riktad tillsyn.

**Redovisningsformulär för vidtagna åtgärder med anledning
av påtalade brister i riktad tillsyn av utbildningen i
kommunala grundskolor elever placerade på hem för vård
eller boende i Nossebro skolan 6-9 i Essunga kommun**

Detta formulär kan användas som stöd för er när ni redovisar hur ni har åtgärdat de brister som Skolinspektionen har påtalat i samband med tillsynen.

Bristerna kan ha olika uppföljningsdatum. Om ni också ska redovisa vidtagna åtgärder med anledning av andra brister vid ett senare datum, använd gärna samma mall.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

1. Ange tydligt vilka åtgärder som vidtagits för att avhjälpa varje brist som Skolinspektionen påtalat.

Ange följande:

- a. Vad som har gjorts för att avhjälpa bristerna och hur det har gjorts.
- b. Vem eller vilka (person/funktion) som är ansvariga för genomförande av åtgärderna samt vilka personer och grupper som involverats i arbetet.
- c. När arbetet inleddes och avslutades.

--

2. Beskriv *hur* ni har utvärderat och försäkrat er om att åtgärderna för respektive brist gett avsett resultat.

Beskriv följande:

- a. Vem (person/funktion) som har ansvarat för denna utvärdering,
- b. Vilka metoder som har använts för att utvärdera åtgärderna, hur ev. urval av exempelvis personal och elever gått till och, om relevant, ev. bortfall (bifoga ev. enkäter eller motsvarande).

--

3. Beskriv *resultatet* av vidtagna åtgärder för varje påtalad brist utifrån den utvärdering som gjorts.

Bifoga eventuella resultatsammanställningar eller motsvarande om sådana gjorts.

--

4. Om någon brist inte fullt ut är åtgärdad, beskriv följande:

- a. Vad åtgärderna hittills har resulterat i.
- b. Det fortsatta arbetet.
- c. När ni bedömer att bristen kommer att vara åtgärdad.
- d. Hur ni kommer att utvärdera och försäkra er om att åtgärderna ger avsett resultat.

--

5. Övriga upplysningar till Skolinspektionen.

--